

Klasifikace hlásek: akustika / artikulace

Vokály (V)

tóny

apertura (pohyb jazyka, zapojení rtů)

Konsonanty (C)

šumy

striktura (místo a způsob tvoření)

obstruenty (T)

sonory (R)

neznělé

znělé

[r | n]

šum \leq tón

šum

šum $>$ tón

[p t s]

[b d z]

Klasifikace hlásek: [s]

akustika: neperiodické zvukové vlny (šumy)

(šumový konsonant / obstruent)

šum vzniká třením (třený konsonant / frikativa)

šum je výrazný a hlasitý (sykavka / sibilanta)

artikulace: výdechový proud je omezen překážkou, která tvoří úžinu

(úžinový konsonant / konstriktiva)

překážku tvoří jazyk, který je přiblížen k tvrdému patru

(alveolára)

výdechový proud jde přes ústní dutinu (orální hláska)

hlasivky nevibrují (neznělá hláska)

Klasifikace hlásek: [m]

akustika: kombinace periodických (tónů) a neperiodických (šumů) zvukových vln (**sonorní konsonant**)

artikulace: výdechový proud je zastaven překážkou (**okluziva**)
překážku tvoří rty (**labiála**)
výdechový proud jde přes nosní dutinu (**nazála**)
hlasivky vibrují (**znělá hláska**)

Klasifikace hlásek: [u]

akustika: pravidelné tóny (**vokál**)

délka trvání (**krátký**)

artikulace: hlavní část jazyka je v zadní části ústní dutiny, tj. na úrovni zadního patra (**zadní / velární**)

jazyk je vysoko v ústní dutině, téměř ji zavírá (**vysoký / zavřený**)

rty jsou výrazně zaokrouhlené (**zaokrouhlený / labiální**)

jazyk a rty jsou napjaté (**napjatý**)

vibrují hlasivky (**znělá hláska**)

Vokály

[IPA: vokály](#)

[Artikulace vokálů \(Krčmová 2008\)](#)

Vokály: zvuk vs. písmo, IPA vs. ortografie

angličtina

b<u>sy [ɪ]

b<u>s<y> [ɪ]

b<u>ry [e]

k<i>d [ɪ]

b<u>sh [ʊ]

w<o>m<e>n [ɪ]

b<u>g [ʌ]

g<ui>lt<y> [ɪ]

Vokály: zvuk vs. písmo, IPA vs. ortografie

angličtina

b<u>sy [ɪ]

b<u>ry [e]

b<u>sh [ʊ]

b<u>g [ʌ]

b<u>s<y> [ɪ]

k<i>d [ɪ]

w<o>m<e>n [ɪ]

g<ui>lty [ɪ]

čeština

p<i>l [i]

p<y>l [i]

n<e>má [e]

n<ě>má [e]

Komplexní vokalické zvuky: dlouhé V

čeština

p<u>sa [u]

<ú>sta [u:]

d<ů>l [u:]

finština

t<u>li [u]

t<uu>li [u:]

'oheň'

'vítř'

angličtina

b<u>sh [u]

wh<o> [u:]

c<oo>l [u:]

Komplexní vokalické zvuky: dftongy

nechat pr<ou>dit vodu

dftong [o̞u] / [ou̯]

nechat pr<ou>dit klobásu

hiát [ou]

n<au>tický

dftong [a̞u] / [au̯]

n<au>čit

hiát [au]

n<eu>ron

dftong [e̞u] / [eu̯]

n<eu>stálý

hiát [eu]

Typy diftongů

klesavý: klesá zvučnost

1. člen = **plný vokál**

2. člen = **polovokál / glide**

[o_̣u] / [e_̣u] / [a_̣u]

[o_̣j]: bratr[ovi] / bratr[o_̣j]

[e_̣j]: star[i:] / star[e_̣j]

stoupavý: stoupá zvučnost

1. člen = **polovokál / glide**

2. člen = **plný vokál**

[u_̣o]: k[u:]ň / k[u_̣o]ň

[j_̣e]: v[i:]m / v[j_̣e]m ~ v[je]m

Úkol 1

1. Které dvojice ilustrují kontrast mezi předním a zadním vokálem?

suk – sok lysý – lávka dům – dým léky – léčí úkol – neví

2. Jaký vokalický kontrast ilustrují nepravidelné plurály v němčině?

SG

PL

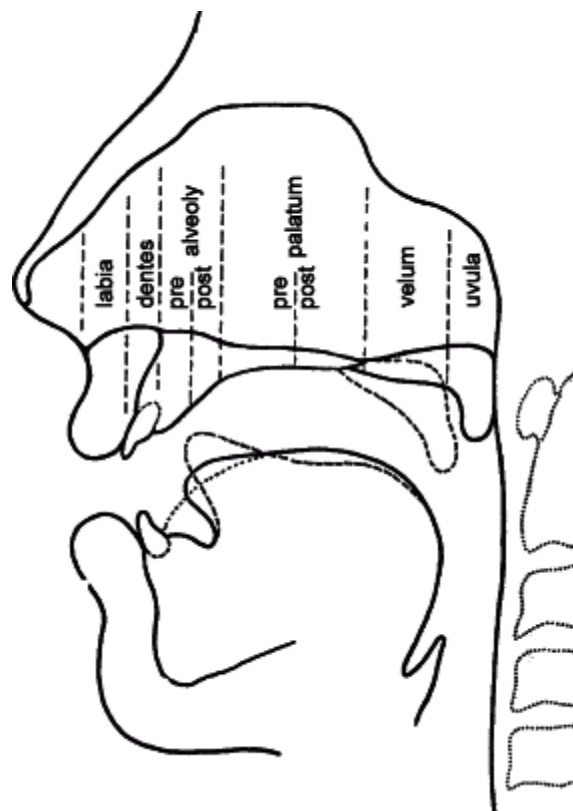
Mutter [u]

Mütter [y]

Tochter [o]

Töchter [ø]

Konsonanty

IPA: kon
sonanty

Artikulace konsonantů (Krčmová 2008)

Konsonanty: zvuk vs. písmo, IPA vs. ortografie

ortografie IPA

<d'>as [ʃ]

<ň>ouma [ɲ]

<š>ok [ʃ]

<ž>ák [ʒ]

<č>ert [tʃ]

<ř>eka [r̩]

ortografie IPA

<t'>ukat [c]

<c>ena [t͡s]

<ch>ůva [x]

<x>erox [ks]

ortografie IPA

x [ʔ]

<o>ko [ʔo]

p<ou>liční [oʔu]

kak<ao> [aʔo]

Konsonanty: zvuk vs. písmo, IPA vs. ortografie

ortografie IPA

<d>ůl [d]

<d>íl [ʃ]

ho<d> [t]

ortografie IPA

ko<n>to [n]

ma<n>go [ŋ]

ortografie IPA

Mar<ie> [ije]

Z<oe> [oʔe]

Komplexní konsonantické zvuky: afrikáty

<s>okoli	[s]	<š>umák	[ʃ]	pře<d-s>eda
<c>okoli	[ts]	<č>umák	[tʃ]	[ts] / [tʃ]
le<c>kam	[ts]	lé<č>it	[tʃ]	vě<t-š>í
le<c>kde	[dz]	lé<č>ba	[dʒ]	[tʃ] / [tʃ]

Úkol 2

Přečtěte následující IPA zápisy.

[na:ʔuʃnɪt̪sɐ]

[sli:piŋ t̪ʃeə]

[mɲel ʔost̪ɾi:zi: ʔot̪ʃi]

[y:bəmenʃ]

[ʃeci xceji: ɲet̪so k sɲet̪ku]

[swɔvʲɲik]

Úkol 3

Transkribujte pomocí IPA.

